

SEBASTIAN
BARRY

Răgazul
unui zeu bătrân

Traducere din limba engleză și note de
Petru Iamandi

3
TREI

Capitolul 1

Undeva, prin anii '60, bătrânul domn Tomelty se hotărâse să adauge o dependență la castelul său construit în stil victorian: un apartament de modă veche, modest ca dimensiuni, ce se potrivea ca nuca-n perete, dar cu câteva detalii plăcute ochiului, ce îl făceau mai acceptabil în rolul lui de rudă îndepărtată. Tâmplăriei, cel puțin, nu aveai ce să-i reproșezi, un perete fiind acoperit cu un soi de placă decorativă al cărei furnir atrăgea lumina și o prefăcea în nuanțe moi, negre-cafenii.

În acest lăcaș, cu un dormitor în care ecoul abia se strecura, cu un vestibul minuscul, cu câteva sute de cărți rămase în cutii și cu cele două lăzi cu puști vechi, păstrate din armată, „se veștejise“ Tom Kettle, după cum spunea chiar el. Cărțile îi aminteau, chiar dacă în ultima vreme el își amintea tot mai puțin, de lucrurile care îl interesaseră cândva. Istoria Palestinei, a Malaysiei, vechile legende irlandeze, zeii bătrâni, o mulțime de subiecte disperate pe care curiozitatea îi dăduse ghes să le aprofundeze. Mai întâi îl ispitise murmurul mării, sub fereastra panoramică, apoi se lăsase sedus de tot ce vedea în jur — arhitectura pretins-gotică, inclusiv acoperișul inutil crenelat, grădina înconjurată de un gard viu în formă de pătrat, menit să o ferească de vânt și să țină captive razele de soare, zăgazurile din granit, sparte, de-a lungul țărmului, insula ce părea că se pitește nu departe, chiar și conductele de canalizare, scorjite, ce dispăreau în apă. Bălțile liniștite, rămase după reflux, îi aminteau de copilul ușor de amăgit care fusese odinioară,

în urmă cu șaiszeci de ani, strigătele îndepărtate ale copiilor de astăzi care se jucau în grădinile lor invizibile fiind un fel de contrapunct vag dureros. De fapt, își spunea el, durerea vagă era punctul lui forte. Ploaia în rafale, soarele dogoritor, pescarii, sărmani eroi care, în pofida curenților potrivnici, se chinuiau să-și mâne bărcile înapoi, spre micul port tăiat în stâncă, cochet ca tot ce era în New Ross, unde lucrase ca polițist, în frageda-i tinerețe — toate păreau să-l încânte. Chiar și acum, iarna, când iarna era interesată doar de asprimea ei ostilă.

Plăcerea lui era să stea pe scaunul din răchită, decolorat de soare, chiar în mijlocul camerei de zi, cu picioarele spre murmurele consolatoare ale mării și să-și fumeze trabucurile subțiri. Să se uite la cormoranii de pe aflorimentul de stânci negre din stânga insulei. Vecinul lui din căsuța de alături își instalase pe balcon un suport pentru pușca de vânătoare și uneori, seara, trăgea în cormoranii și pescărușii care se odihneau pe stânci, nevinovați, crezând că acolo sunt feriți de preocupările oamenilor. Unii cădeau ca niște răzuște din tablă, la bălci. În liniște, cât se poate de împăcați cu soarta. Tom Kettle nu călcase pe insulă, vara însă văzuse cum grupuri de oameni mergeau acolo cu barca. Barcagiii se opinteau la vâsle, curentul se izbea de chilele bărcilor. Nu călcase pe insulă și nici nu voia să ajungă acolo, se mulțumea să privească. Doar atât. Pentru el acesta era scopul ieșirii la pensie, al noii existențe — să stea pe loc, să fie fericit și inutil.

În după-amiaza aceea monotonă de februarie un ciocănit în ușă îi tulbură liniștea cuibului. În cele nouă luni de când locuia acolo nici măcar un suflet nu-l deranjase, cu excepția poștașului și, o singură dată, într-o împrejurare

excepțională, a domnului Tomelty, îmbrăcat în salopeta veche de grădinar, care îi ceruse o cană cu zahăr. Tom nu avea așa ceva în casă. Evita zahărul, căci era suspect de diabet. Altfel era singur, cu împărăția și gândurile lui. Dar de ce să spună asta, când fiica lui venise să-l vadă de mai bine de zece ori? Sigur, Winnie nu avea cum să-l deranjeze și, oricum, era de datoria lui să o primească frumos. În schimb fiul lui nu-l vizitase, până acum cel puțin, nu pentru că n-ar fi vrut, ci pentru că locuia și muncea în New Mexico, aproape de granița cu Arizona. Era medic locuitor într-unul din satele de acolo ale triburilor pueblo.

Domnul Tomelty își împărțise proprietatea în segmente: apartamentul lui Tom, așa-zisul Apartament-Sufragerie, și Apartamentul-Foișor, ocupat acum — pe neașteptate — de o mamă tânără și copilul ei, sosiți în toiul iernii dezolante, înainte de Crăciun, pe una din rarele ninsoari. Domnul Tomelty era, fără doar și poate, un proprietar eficient. Și cu dare de mână, la Castelul Queenstown adăugându-se un hotel impozant pe malul mării, în Dunleary, pe care scria Tomelty Arms¹, un nume ce se voia aristocratic. Deghizajul lui obișnuit, cel puțin de când îl cunoștea Tom, era cel al unui grădinar încovoiat de ani, care trecea pe cărarea de sub fereastra lui panoramică împingând o roabă ruginită, ca un personaj de basm. Toată vara și toată toamna bătrânul domn Tomelty căutase buruieni, le găsisse și le cărase la mormanul tot mai mare de gunoi. Doar iarna îl făcuse să se oprească.

Ciocănitul în ușă se repetă, nemilos. Urmă, din exces de zel, de sonerie. Și încă o dată. Tom își ridică din

1. Blazonul familiei Tomelty.

scaun trupul greoi, ajuns mătăhălos destul de repede, dacă judecăm după câte kilograme în plus avea, ca și cum ar fi fost chemat la datorie — sau poate numai din respect pentru omul de la ușă. Dar împrejurarea îl stingherea în chip nedeslușit. Da, ajunsese să-i placă nespus această interesantă inactivitate și singurătate — poate prea mult, gândi el, simțul datoriei pândindu-l încă. Disciplina celor patruzeci de ani în poliție încă își mai spunea cuvântul.

Prin ușa de sticlă văzu contururile a doi bărbați, poate în costume de culoare închisă — greu de spus din pricina rododendronului masiv din spatele lor, care le dădea o aureolă întunecată, iar lumina zilei oricum se împutina. Acestea erau cele câteva săptămâni în care rododendronul înflorea în toată splendoarea, cu tot vântul, frigul și ploaia care se abăteau asupra lui. Tom recunoscuse agitația silueteilor de afară, chiar și prin sticla mată. Oameni care nu sunt siguri dacă vor fi bineveniți. Poate sunt mormoni.

Ușa de la intrare nu se ținea prea bine în balamale, zgâria pardoseala ori de câte ori o deschidea, scoțând un sunet înfiorător. Lăsa în urmă un fel de evantai care te făcea să-ți pară rău pentru plăcile de gresie. O deschise, ușa scoase scrâșnetul ei abia auzit și, spre surpriza lui, văzu doi tineri detectivi de la secția la care lucrase. Rămase descumpănit și puțin îngrijorat, deși fără motiv, doar îi recunoscuse. Nu-și amintea numele lor, dar avea timp s-o facă. Cum să nu-i recunoască? Purtau acele haine civile de neconfundat care te anunțau dintr-o ochire că nu sunt civili. Se bărbieriseră în grabă, semnul celor care pornesc la treabă devreme, și aveau aerul care îi amintea, fără să vrea, de primele lui zile în uniforma de polițist, de inocența lor, neverosimilă acum.

— Ce mai faceți, domnule Kettle? întrebă cel din dreapta, un tânăr simpatic, bine legat, cu o mustață îngrămădită sub nas — puțin à la Hitler, adevărul fie spus. Sper că nu deranjăm prea mult?

— Dimpotrivă, dimpotrivă, nu mă deranjați, nu mă deranjați, răspunse Tom, străduindu-se să ascundă minciuna. Sunteți bineveniți. S-a întâmplat ceva?

De multe ori adusesse și el vești neplăcute unor oameni, la ei acasă — tulburându-le gândurile, intimitatea închipuită, cărora le adăugase, inevitabil, doar necazuri. Chipurile lor pline de speranță, de îngrijorare, perplexitate, în timp ce îl ascultau, uneori plânsetul lor insuportabil.

— Nu intrați?

Intrară. În vestibul s-au prezentat — tipul lat în spate era Wilson, celălalt O'Casey — nume pe care, normal, Tom părea să și le amintească vag, și au schimbat amabilități despre vremea urâtă și cât de frumos e în casă la el — „foarte primitiv“, remarcă Wilson —, apoi Tom s-a oferit să le facă un ceai în bucătăria ce aducea cu o cambuză. Ce-i drept, se puteau afla la fel de bine pe o ambarcațiune. L-a rugat pe Wilson să aprindă becul de sus. După câteva clipe în care-a privit dezorientat, Wilson a găsit comutatorul și s-a conformat. Becul mic avea doar 40 de wați, ar trebui să-l schimbe, se gândea Tom. Dădu să se scuze pentru cărțile care încă mai erau în cutii, dar se răzgândi. Apoi cei doi flăcăi au luat loc, la invitația lui Tom, și, prin perdeaua de mărgelă care îi despărțea de bucătărie, l-au pus la curent cu ce se mai întâmplă în secția lor, cu dezinvolvura tihnită a celor care practică o meserie periculoasă. Cea de polițist era periculoasă prin definiție, ca și marea. Tinerii detectivi

îl tratau ca pe unul de-ai lor, dar cu respect, pe măsura gradului său și poate a pierderii lui.

Chiar și în timp ce tinerii vorbeau, Tom se simți obligat față de zeii ce domneau peste acea imitație de castel să privească din când în când marea, de un arămiu-închis acum, peste care se așternea, din aproape în aproape, un întuneric și mai dens. Era ora 4 și, pe furiș, noaptea punea stăpânire pe tot ce întâlnea în cale, până la lumina firavă a felinarelor din portul Coliemore care reușea, cu chiu, cu vai, să se reflecte în apă, la doar câțiva metri, pătând valurile tot mai negre. Baliza Muglins, dincolo de insulă, avea să se trezească la viață cât de curând, iar mai departe, mai departe decât își putea imagina, dincolo de linia orizontului, farul Kish avea să-și plimbe lumina intensă, măturând metru cu metru marea învolburată și adâncurile ei. Se gândi la peștii de acolo, la pândă, precum băieții la colț de stradă. Oare sunt marsuini la vremea asta? Țipari de mare care șerpuesc prin întuneric. Codul greu ca plumbul, fără să-i pese dacă e prins, ca un infractor ratat.

Nu trecu mult și Tom așeză ibricul alături de trei cești pe o veche măsuță indiană, câștigată pe vremuri la un turneu de golf. Jucătorii cu adevărat buni, Jimmy Benson și, cum îl chema pe celălalt?, McCutcheon rămăseseră acasă, bolnavi de gripa care circula pe-atunci, așa că modestul lui talent avusese câștig de cauză. Mereu zâmbea când se gândea la asta, dar acum se abținu. La lumina becului tava din nichel părea din argint.

Tom regreta că nu are zahăr.

Își întoarse scaunul din răchită ca să stea cu fața înspre ei și, încercând să arate cât mai prietenos cu putință, deși

nu era sigur că mai e în stare de așa ceva, se lăsă pe spate și zâmbi larg, acompaniat de scârțâitul scaunului. Simți că zâmbetul i se poticnește ușor, înainte de a atinge dimensiunile de odinioară. Primirea caldă, entuziasmul deplin, energia totală i se păreau oarecum riscante.

— Șeful ne-a vândut un pont că ne-ați putea da o mână de ajutor, zise cel de-al doilea, O'Casey, care, parcă doar pentru a contrasta, era înalt și sfrijit, atât de slab, încât orice haine ar fi îmbrăcat, tot curgeau pe el, spre disperarea soției lui, dacă avea așa ceva.

Acum, Tom doar aștepta ca ceaiul să se infuzeze, clătînd din cap. Când prietenul lui, inspectorul Butt, venise din Bombay în anii '70 ca să se familiarizeze cu metodele ciudate folosite de poliția irlandeză — fără arme, pe asta Ramesh n-o înțelegea cu niciun chip —, văzuse la el această mișcare încântătoare a capului și, fără să vrea, și-o însușise. Se asorta cu măsuța.

— Mda, sigur, sunt oricând gata să vă fiu de ajutor, i-am spus-o și lui Fleming.

Din păcate, chiar i-o spusese inspectorului-șef Fleming, tocmai când ieșea pe ușă, în ultima zi petrecută în secția din strada Harcourt, cu o durere de cap insuportabilă după petrecerea de adio din seara precedentă — nu de la băutura, fiindcă era abstinent, ci de la faptul că, atunci când se vârase în pat, se crăpa de ziuă. „Mama“ lui June, soția lui Tom, înspăimântătoarea doamnă Carr, îi scandalizase pe amândoi, când erau tineri și cu copiii mici, insistând ca aceiași copii, Joe și Winnie, să se culce la ora 6, chiar și după ce împliniseră zece ani. Doamna Carr era o adevărată scorpie, dar în privința somnului avusese dreptate. Somnul era cheia sănătății.

— E vorba de un caz recent și s-a gândit, șeful s-a gândit, că n-ar fi rău să aflăm și părerea dumneavoastră, spuse detectivul. Știți cum e...

— Zău? făcu Tom, nu total lipsit de curiozitate, totuși, cu reticență și chiar groază, neașteptate și inexplicabile — într-un cotlon ascuns al sufletului. Haideți să vă spun ceva, băieți. Adevărul e că nu mai am nicio părere... oricum, mă străduiesc să nu mai am.

Cei doi izbucniră în râs.

— Vă înțelegem, zise O'Casey. Șeful ne-a asigurat că s-ar putea să spuneți asta.

— Ce mai face șeful? întrebă Tom, încercând să abordeze un subiect neutru.

— Ferească, plesnește de sănătate. Nu-l omoară nimic.

— Știu.

Poate se refereau la lupta cu dubla pneumonie pe care șeful o contractase după ce fusese lăsat o noapte întregă pe un câmp din Wicklow, legat fedeleș de două lichele. Sărmanul de el fusese găsit mai mult mort decât viu. Ca și starea celor două lichele când polițiștii terminaseră de vorbit cu ele la secție, Dumnezeu cu mila.

Acum, Tom umplea ceștile cu ceai și le întindea cu moliciune musafirilor, cu mâinile lui mari, hotărâte să nu verse niciun strop. Wilson părea că se uită după cuburile de zahăr, dar nu avea să fie, nu avea să fie.

— Ați făcut ceva drum până aici, o călătorie lungă, da, vă înțeleg. Dar...

Tom ar fi vrut să mai adauge ceva, dar nu găsi cuvintele potrivite. Mai bine mă lăsați în pace, asta voia să le spună. Pensionarii trebuie să-și vadă de bătrânețe — lăsați-i pe cei tineri să-și pună mintea la treabă. Toată viața activă

avusese de-a face cu infractorii. După câteva decenii de luptă cu ei poți să pui cruce credinței în natura umană. Este o înmormântare prematură, care o precedă pe a ta. El însă voia să creadă din nou, în ceva. Voia să trăiască în opulența minutelor, a celor care îi mai rămăseseră, în orice caz. Voia un răstimp liniștit, binecuvântat. Voia...

Un pescăruș se izbi de tocul ferestrei, un fulger alb surprins cu coada ochiului, venind atât de iute în picaj, încât îl făcu să tresară. Firește, în această parte a anului, vântul dinspre mare se întetea după apusul soarelui și biciuia pereții casei, surprinzând chiar și pescărușii cu garda jos. Era atât de alb, bizar de alb, luminat doar de becul din cameră, atât de neașteptat, ca o sinucidere sau o execuție, încât îl descumpăni o clipă. Dar nici Wilson și nici O'Casey nu păreau să fi văzut pescărușul, deși stăteau exact — mai mult sau mai puțin — cu fața spre fereastră. Cei doi au văzut doar reacția lui Tom. Tom simți cum Wilson voia instinctiv să schimbe abordarea. Nu direct, cu capul înainte, ca un mic taur furios. Instructajul făcut la sediul poliției din Phoenix Park își spunea cuvântul. Nu speria martorul. Tom însă nu era martor...

Wilson se lăsă pe spătarul scaunului și sorbi de trei ori din ceașcă. Tom se gândi că poate nu-i plăcea ceaiul făcut de el. Nu era suficient de infuzat pentru un sticlete. Nu era suficient de rece sau de tare. Nu era suficient de dulce.

— Să știți că stați bine aici, spuse Wilson.

— Da, făcu Tom, cu o umbră de teamă în glas. Ai mai zis.

Wilson își închipuie că are câștig de cauză dacă discuția ia o turnură mai personală. Merită o încercare. Crede, probabil, că m-am ramolit, gândi Tom. Că nu mai sunt în

stare decît să scot ambalajul de pe triunghiurile de brînză. O'Casey își goli ceașca dintr-o înghițitură, ca un cowboy care dă pe gât paharul de whisky.

— Știți... începui Wilson. Când a murit mama — eram de-o șchioapă, eu și soră-mea — taică-miu a vrut să ne mutăm aici. Casele din sat erau ieftine, dar niciun spital pe-aproape. Cel mai apropiat era în Loughlinstown, iar taică-miu era asistent medical pe tura de noapte, așa că...

— Ei, drăcie, interveni O'Casey, cu sinceritatea îngăduită doar unui prieten. Nu știam că maică-ta e moartă.

— Da, demult, răspunse Wilson, expansiv, generos. Aveam unșpe ani. Soră-mea doar cinci. A fost de căcat pentru ea.

Tot ce sperase să obțină Wilson prin aceste amănunte din viața lui era într-un fel anihilat de melancolia care i se așternuse pe față, ca și cum tăria de care dăduse dovadă la vârsta de unsprezece ani era acum înlocuită de suferință, poate pentru prima dată. Toți trei rămaseră tăcuți. Negrul ferestrei parcă se adâncise. Tom se duse cu gândul la cartratul care se topea în butoaie, la drumari. Mirosul de un acru plăcut. Ar fi tras perdelele, dar nu avea așa ceva. Așa făceau personajele din filme. Se ridică, se apropie de măsuță și aprinse veioza. Avea un abajur mic, cafeniu, cu un buton pe suportul greu, pentru deschis și închis. O cărase după el prin vreo șase case. Când Joe avea doar un an și îi era greu să adoarmă, Tom se întindea pe celălalt pat, îl așeza pe piept, iar Joe apăsa butonul încontinuu, deschis, închis, fiindcă îi plăcea cum face clic. Tom avea grijă să scoată veioza din priză, nu voia să aibă scandal cu soția. Ce senzație plăcută, cu copilul cald, înalt — era foarte înalt pentru vârsta lui — pe piept, moțâind amândoi. Uneori

June venea să-l trezească și să-l pună pe Joe în pătuțul lui. Parcă trecuse o veșnicie de atunci, dar chiar și acum simțea aceeași plăcere când auzea clicul. Absurd. Adevărul e că se atașase de puținele lucruri pe care le avea. Era cât pe ce să râdă, nu un răs deplin, dar a scos doar un chicot înfundat, căci, deși gândul îl amuza, își aduse aminte de cuvintele lui Wilson. Lăsase spectrul mamei lui plutind în aer, acolo, în cameră, ca și vechea suferință a surorii. Se întrebă cum arăta sora. Alt gând prostesc. Tom avea șaiszeci și șase de ani. Nu căuta să-și pună pirostriile. Doar se însurase cu o tânără minunată. Nimeni nu putea să i-o fure. Era brunetă, ca Judy Garland. Ce era al ei, era al ei. Polițiștii, însă, lucrând peste program și amețiți de oboseală după ora 6 seara, buni doar să dea pe gât câteva beri, ca bărbații, se cam uitau după surorile drăguțe ale colegilor, doar-doar.

— Mama a fost o mare frumusețe, spuse Wilson de parcă i-ar fi citit gândurile, cu voce egală, neafectată de emoție.

Își revenise repede.

— Deci nu v-ați mutat? întrebă O'Casey.

— Nu, nu, am rămas în Monkstown, ast-am făcut.

Am rămas în Monkstown.

Wilson n-a explicat dacă fusese o decizie înțeleaptă sau pripită. Tom a vrut să-l întrebe dacă tatăl lui mai trăia, dar s-a oprit. De ce voia să știe asta? Nu voia. Bănuia că sora lui era deja măritată. Și spera că o duce bine. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, de ce? Nu știa nimic despre ea. Mama ei fusese frumoasă... murise. Poate că și sora era o frumusețe. Cine știe. Cu ochii minții, o vedea pe mama lui Wilson într-o rochiță ușoară, de vară, bronzată, dar imaterială, ca o nălucă. Oricum era o nălucă. Scoase batista

și scuiță în ea, aproape să se sufocă din cauza flegmei care venise ca o pedeapsă la gândurile necurate. Râse, râseră și cei doi. Apoi din nou tăcere. Tom nu știa ce să facă. Încă un ceai? O brânză topită¹, domnilor? Nu chiar. Sau poate că da? Poate mai avea câteva felioare în frigider. Și o tocăniță cu carne de pui rămasă de marți, de asta era sigur 99%.

Poate îi vor spune acum pentru ce-au venit. Puteau fi o mie și unul de lucruri. O listă lungă de încălcări ale legii. Se întoarse la scaunul lui, duse automat ceașca la gură și descoperi că ceaiul se răcise. A, da. Înclină din cap spre Wilson ca și cum ar fi meditat la cele spuse de el. Și chiar medita. Să-ți pierzi mama. E sfâșietor, dar trebuie să mergi mai departe. Wilson radia la față, ca unic deținător al înțelepciunii absolute, gata să adauge ceva care să elucideze totul și să-și liniștească auditoriul. Tom îl scrută cu ochii mijiiți — acea privire mascată pe care o învățase demult pentru ca persoana vizată să nu bage de seamă că e observată îndeaproape. În munca lui de detectiv fusese mereu atent la orice remarcă întâmplătoare. În cursul unui interogatoriu lung, când suspectul obosea și poate simțea încetul cu încetul că pierde lupta, că vina îl copleșește mental sau emoțional, făcea unele remarci neașteptate sau întâmplătoare sau aparent ilogice care, adunate, puteau fi surprinzător de utile. Mici scăpări, chiar gafe, care pregăteau, treptat, terenul pentru o mărturisire dorită nu numai de tine, ci și de infractor. Chiar dacă mărturisirea nu era decât începutul necazurilor lui.

1. În original, *welsh rabbit*, delicată galeză ce constă în brânză topită în bere, servită pe feliuțe de pâine prăjită.